

Stanisław Hrabia

Sekcja Bibliotek Muzycznych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich - Polska Grupa Narodowa IAML w przededniu Jubileuszu 50-lecia

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy nr 2, 90-105

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**SEKCJA BIBLIOTEK MUZYCZNYCH STOWARZYSZENIA
BIBLIOTEKARZY POLSKICH – POLSKA GRUPA NARODOWA IAML
W PRZEDEDNIU JUBILEUSZU 50-LECIA**

Geneza współpracy

Początki współpracy bibliotek muzycznych miały miejsce po zakończeniu II wojny światowej. Wiele bibliotek było kompletnie zniszczonych, wiele zbiorów rozproszonych. W I Międzynarodowym Spotkaniu Bibliotek Muzycznych 27 października 1949 r. w Accademia Nazionale Cherubini we Florencji wzięło udział 60 uczestników z 12 krajów (nie było jeszcze wtedy przedstawicieli Polski). Główną ideą spotkania było podjęcie prac nad inwentaryzacją zachowanych zbiorów muzycznych. W kolejnym roku w Lüneburgu odbył się II Kongres Bibliotek Muzycznych (20–22 lipca 1950), zorganizowany we współpracy z Międzynarodowym Towarzystwem Muzykologicznym (International Musicological Society – IMS). Te dwa wydarzenia przygotowały kolejną Konferencję, która odbyła się w Maison de l'UNESCO w Paryżu w dniach 22–25 lipca 1951 r. W czasie tej Konferencji nastąpiło oficjalne założenie Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliotek Muzycznych¹. Wysłano zaproszenia do 38 krajów – w odpowiedzi na obrady przybyli przedstawiciele 23 krajów. Program działania Stowarzyszenia objął następujące zagadnienia: ogólnostawowa rejestracja źródeł dawnej muzyki (we współpracy z IMS) – projekt RISM, międzynarodowy magazyn mikrofilmów najcenniejszych źródeł, międzynarodowy standard katalogowania muzykaliów, bibliografia czasopiśmiennictwa muzycznego, wymiana muzykaliów, oraz opieka nad bibliotekami radiowymi.

¹ Od 1980 r. obowiązującą nazwą jest Międzynarodowe Stowarzyszenie Muzycznych Biblioteki, Archiwów i Centrum Dokumentacji. Używa się jej w trzech oficjalnych językach stowarzyszenia: International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres (IAML), Association internationale de bibliothèques, archives et centres de documentation musicaux (AIBM), Internationale Vereinigung der Musikbibliotheken, Musikarchive und Musikdokumentationszentren (IVMB).

Współpraca polskich bibliotekarzy z IAML rozpoczęła się w latach pięćdziesiątych w ramach projektu RISM (Répertoire international des sources musicales). Projekt RISM, który stał u podstaw powołania w 1951 r. Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliotek Muzycznych, „zakładał przeprowadzenie ogólnoświatowej rejestracji źródeł dawnej muzyki i opublikowanie ich opisów, krytycznie opracowanych, w specjalnym wydawnictwie” [Prokopowicz, 1980–1982, s. 40]. Z Komisją RISM współpracował od roku 1956 Oddział Muzyczny Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie, gdzie utworzono Centralny Katalog Starych Druków Muzycznych. Przesyłane do redakcji RISM w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. opisy starych druków muzycznych znalazły się w dotychczas wydanych tomach [Einzeldrucke, 1971].

Powstanie Sekcji Bibliotek Muzycznych SBP

Współpraca polskich bibliotekarzy muzycznych ma swoje głębokie korzenie w obserwacji działalności bibliotek muzycznych w Europie po zakończeniu II wojny światowej. 19 maja 1964 r. Zakład Muzyczny Biblioteki Narodowej, w porozumieniu z Zarządem Głównym SBP rozesłał pismo do 26 bibliotek muzycznych. W piśmie zaproponowano utworzenie Sekcji Bibliotek Muzycznych przy Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich. Czytamy w nim: „Myśl zrzeszenia się polskich bibliotekarzy muzycznych jest o tyle realna i pożyteczna w obecnej chwili, że zorganizowane grupy bibliotekarzy muzycznych istnieją w innych krajach, poza tym przewiduje się, że konferencja Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliotek Muzycznych w 1966 r. odbyłaby się u nas w kraju w Warszawie” [Hrabia, 2004, s. 30].

Na pismo odpowiedziało 15 bibliotek; wszystkie pozytywnie odniosły się do przedstawionej propozycji. Niedługo po tym, bo 12 czerwca 1964 r. Prezydium Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich podjęło decyzję o utworzeniu Sekcji Bibliotek Muzycznych i powołało Komitet Organizacyjny Sekcji, w skład którego weszli: Maria Prokopowicz (Biblioteka Narodowa), Kornel Michałowski (Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu), Krzysztof Mazur (Biblioteka PWSM w Warszawie) i Karol Musioł (Biblioteka PWSM w Katowicach). 19 czerwca 1964 r. odbyło się w Warszawie pierwsze zebranie Komitetu Organizacyjnego. „Omówiono wstępne sprawy organizacyjne i określono kierunki przyszłej działalności, m.in.: przeprowadzenie spisu imiennego wszystkich bibliotekarzy muzycznych w Polsce, zorganizowanie ogólnopolskiego zjazdu bibliotekarzy muzycznych w celu wzajemnego poznania się i zapoczątkowania współpracy” [Hrabia, 2004, s. 33].

W kolejnym roku odbyły się dwie ważne konferencje – Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych Szkół Wyższych w Łodzi (Biblioteka Uniwersytecka, 14 V 1965) oraz I Ogólnopolski Zjazd Bibliotekarzy Muzycznych, Katowice (Biblioteka PWSM, 9–11 XII 1965), które wyznaczyły kierunki dalszej działalności. Konferencja w Łodzi kładła nacisk na współpracę międzynarodową.

Przedstawiono na niej referat (nieobecnej na Konferencji) Marii Prokopowicz pt. *Międzynarodowe Stowarzyszenie Bibliotek Muzycznych*. Omawiano też przygotowania do organizacji Konferencji Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliotek Muzycznych (IAML) w Warszawie w 1966 r. I Ogólnopolski Zjazd Bibliotekarzy Muzycznych w Bibliotece PWSM w Katowicach miał charakter konferencji naukowej oraz był ważnym zebraniem programowym członków Sekcji. Wśród wniosków końcowych Zjazdu należy wymienić te, które ukierunkowały działalność Sekcji na kolejne lata. Były to m.in.:

1. wystąpienie do Zarządu Głównego SBP o stworzenie podkomisji katalogowania alfabetycznego nut i nagrań muzycznych przy Komisji Katalogowania Alfabetycznego;

2. przeprowadzenie starań na terenie kompetentnych Ministerstw o zorganizowanie Polskiej Grupy Narodowej IAML;

3. wystąpienie do Zarządu Szkół Artystycznych Ministerstwa Kultury i Sztuki w sprawie uzyskania uprawnień bibliotekarzy dyplomowanych dla pracowników bibliotek PWSM;

4. podjęcie prac nad opracowaniem wydawnictw informacyjnych w zakresie bibliotekarstwa muzycznego (m.in. Informator o bibliotekach muzycznych w Polsce);

5. opracowanie form doskonalenia zawodowego bibliotekarzy muzycznych;

6. organizowanie co 3 lata ogólnopolskich walnych zjazdów bibliotekarzy muzycznych oraz przynajmniej raz w roku konferencji roboczych poświęconych zagadnieniom bibliotekarstwa muzycznego.

Warto podkreślić, że organizatorem I Zjazdu, oprócz Sekcji Bibliotek Muzycznych SBP była Sekcja Bibliotek Naukowych Katowickiego Okręgu SBP. Gospodarzem Zjazdu był kierownik Biblioteki PWSM w Katowicach dr Karol Musioł, osoba niezwykle zasłużona dla polskiego bibliotekarstwa muzycznego [Bias, 2004]. W Zjeździe brało udział ponad 60 bibliotekarzy muzycznych, reprezentujących 41 instytucji.

Członkostwo w IAML – Polska Grupa Narodowa IAML

Najwcześniej, bo już w 1955 r., do Stowarzyszenia IAML wstąpiła Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie, gdy podjęła współpracę w przygotowywaniu opisów starych druków muzycznych dla RISM. W 1964 r., w czasie gdy powstawała Sekcja Bibliotek Muzycznych SBP, polskimi członkami IAML byli już: Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie (od 1955), Biblioteka Narodowa, Zakład Zbiorów Muzycznych (od 1959), Biblioteka Instytutu Sztuki PAN w Warszawie (od 1963), Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu (od 1963) oraz indywidualnie Kornel Michałowski, Karol Musioł i Maria Prokopowicz. Idea powołania Polskiej Grupy Narodowej IAML, wyrażona w 1965 r. podczas I Ogólnopolskiego Zjazdu Bibliotekarzy Muzycznych w Katowi-

cach została zrealizowana dopiero w 1972 r. na Konferencji IAML w Bolonii. Po uzyskaniu zgody Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz przy poparciu Polskiego Komitetu ds. UNESCO do IAML mogła się zapisać Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie. W ten sposób spełniono warunek posiadania 10 członków-założycieli narodowej grupy IAML. Członkami nowopowstałej Polskiej Grupy Narodowej IAML były oprócz wyżej wspomnianych także: Biblioteka Instytutu Sztuki PAN, Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu i Biblioteka PWSM w Katowicach. W następnych latach do IAML zapisywały się kolejne biblioteki (por. Tabela 1).

Tabela 1. Polscy członkowie IAML (układ chronologiczny wg roku wstąpienia)

Członkowie IAML	Od roku
Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie, Gabinet Zbiorów Muzycznych	1955
Biblioteka Narodowa, Zakład Zbiorów Muzycznych	1959
Biblioteka Instytutu Sztuki PAN w Warszawie	1963
Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu	1963
Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu, Sekcja Zbiorów Muzycznych	1966
Biblioteka Główna Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach	1970
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna, obecnie – Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica w Szczecinie	1972
Polskie Centrum Muzyczne, Warszawa	1981
Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu, Pracownia Zbiorów Muzycznych	1985
Biblioteka Główna Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku	1994
Biblioteka i Fonoteka Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Jagiellońskiego	2000
Biblioteka – Fonoteka – Fototeka Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina	2007
Biblioteka i Fonoteka Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego	2007
Katedra Muzykologii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu	2009
Biblioteka Główna Akademii Muzycznej w Krakowie	2010
Biblioteka Kulturoznawstwa i Muzykologii Uniwersytetu Wrocławskiego	2011
Mediateka Akademii Sztuki w Szczecinie	2013
Członkowie indywidualni: Kornel Michałowski, Karol Musioł, Włodzimierz Pięła, Maria Prokopowicz, ks. Dariusz Smolarek	

IAML jest organizacją o zasięgu światowym. Podobnie jak w Polsce skupia członków instytucjonalnych i indywidualnych. Do stowarzyszenia należy ok. 1800 członków z nieco ponad 50 krajów. Najwięcej członków pochodzi z USA, Niemiec i Hiszpanii (por. Tabela 2a i 2b).

Tabela 2a. Ilość członków IAML w latach 2004–2012

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Razem członków instytucjonalnych i indywidualnych	1862	1861	1841	1813	1817	1779	1769	1757	1805
Ilość krajów członkowskich	54	52	53	51	52	50	51	52	51

Tabela 2b. Członkowie IAML w wybranych krajach w latach 2004–2012

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Australia	58	62	51	58	58	70	74	65	58
Austria	20	21	22	22	22	23	23	25	26
Belgia	19	19	21	22	23	21	20	14	21
Czechy	10	10	10	11	11	11	11	11	11
Dania	71	71	74	69	60	61	52	52	50
Estonia	18	18	18	17	17	15	15	15	12
Finlandia	68	68	65	62	62	62	63	64	64
Francja	103	98	95	98	98	70	75	100	102
Hiszpania	180	179	184	180	153	153	158	158	151
Holandia	79	80	80	81	74	72	72	74	75
Japonia	89	86	82	81	78	78	76	76	76
Kanada	62	64	66	67	60	52	54	55	73
Niemcy	223	217	213	216	213	223	220	227	225
Norwegia	78	78	78	81	80	80	82	76	87
Nowa Zelandia	21	20	22	21	18	18	19	17	16

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Polska	10	10	9	10	11	12	14	15	15
Rosja	4	3	4	5	6	6	6	7	10
Słowacja	11	9	9	8	8	7	8	10	12
Szwajcaria	56	48	48	46	46	48	48	49	49
Szwecja	109	110	113	114	126	122	107	121	117
USA	243	248	247	233	273	261	270	229	278
Węgry	7	10	10	10	12	14	13	13	12
Wielka Brytania	108	95	87	90	96	98	94	90	84
Włochy	154	177	171	145	143	135	134	131	128

Działalność polskich bibliotekarzy w strukturach IAML

Członkowie Polskiej Grupy Narodowej prowadzili i nadal prowadzą bardzo aktywną działalność w IAML. Uczestniczą w pracach tzw. projektów „R” oraz działają w ramach Sekcji i Komisji branżowych IAML.

RISM – Répertoire international des sources musicales²

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie gromadziła i przekazywała do redakcji RISM opisy starych druków muzycznych do 1978 r. Ważnym wydarzeniem było powołanie w 1983 r. Ośrodka koordynującego prace nad RISM w Bibliotece Narodowej, obecnie Polskiego Centrum RISM [Wojnowska, 2004]. Dzisiaj działania te są bardziej zinstytucjonalizowane i odbywają się niejako poza Sekcją w ramach działalności wspomnianego Polskiego Centrum RISM oraz poszczególnych ośrodków RISM w Gdańsku (Akademia Muzyczna), Warszawie (Biblioteka Uniwersytecka), Wrocławiu (Biblioteka Uniwersytecka), Opolu (Zakład Muzyki Kościelnej i Wychowania Muzycznego Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego) i Lublinie (Katedra Polifonii Religijnej Instytutu Muzykologii KUL JP II). Polskie Centrum RISM współpracuje z Centralą RISM we Frankfurcie, prowadzi prace katalogowe i badawcze w różnych ośrodkach w Polsce nad dawnymi źródłami, w tym nad kolekcjami i liturgikami muzycznymi, organizuje praktyki i szkolenia dla studentów oraz współpracuje z ośrodkami na Litwie, Łotwie, Ukrainie i w Rosji. Działalność w projekcie RISM należy zaliczyć do najważniejszych osiągnięć polskich bibliotekarzy muzycznych.

² Répertoire international des sources musicales, <http://opac.rism.info/>.

RILM – Répertoire international de littérature musicale (RILM Abstracts of Music Literature)³

RILM to obszerna bibliografia piśmiennictwa muzycznego o zasięgu globalnym służąca środowisku badaczy muzyki. Jest powszechnie uznawana za najważniejszą bibliografię muzyczną na świecie. Bibliografia RILM została utworzona w 1966 r. pod auspicjami Międzynarodowego Towarzystwa Muzykologicznego (IMS) oraz Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliotek Muzycznych (IAML). Jest to na bieżąco uaktualniana bibliografia piśmiennictwa o muzyce. Zawiera adnotowane noty bibliograficzne książek, artykułów z czasopism, materiałów konferencyjnych, prac zbiorowych, dysertacji i innych publikacji. Bibliografia obejmuje okres od 1967 r. do chwili obecnej i zawiera obecnie ponad 750 tys. rekordów w 214 językach ze 151 krajów. Współpraca z RILM opiera się na działalności narodowych komitetów z około 60 krajów, które są odpowiedzialne za opracowanie najważniejszych publikacji o muzyce wydanych w danym kraju lub regionie. Komitety składają się z muzykologów i bibliotekarzy.

Polska włączyła się do projektu RILM w 1968 r. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych nastąpiła przerwa w pracach Komitetu. W 2007 r. podjęto na nowo współpracę z Centralą RILM w Nowym Jorku i reaktywowano działalność Polskiego Komitetu RILM. Działalność ta ma bardzo duże znaczenie dla promowania polskiego piśmiennictwa w świecie oraz aktywnego korzystania z tych zasobów, które już zgromadzono⁴ [Hrabia, 2011].

RIPM – Répertoire international de la presse musicale 1800–1950 (Retrospective Index to Music Periodicals)⁵

Projekt RIPM rozpoczęto w 1980 r. Jego celem jest stworzenie Pełnej bibliografii czasopism muzycznych XIX i pierwszej połowy XX w. [Pięła, 2004]. Rezultatem współpracy polskich bibliotekarzy z RIPM jest opracowanie pięciu polskich czasopism muzycznych. Są to: „Tygodnik Muzyczny” (Warszawa, 1820–1821), „Pamiętnik Muzyczny Warszawski” (Warszawa, 1835–1836), „Ruch Muzyczny” (Warszawa, 1857–1862), „Gazeta Muzyczna i Teatralna” (Warszawa, 1865–1866) i „Echo Muzyczne” (Warszawa, 1879–1882) [Zakrzewska-Nikiporczyk, 2000; 2002].

Sekcje, Komisje i Zarząd IAML

Systematyczny udział w Konferencjach IAML pozwolił polskim bibliotekarzom wejść w struktury stowarzyszenia. Karol Musioł działał w Podkomisji Bibliotek Konserwatoriów i Wyższych Szkół Muzycznych. W roku

³ RILM Abstracts of Music Literature, <http://www.rilm.org/>.

⁴ Szczegółowe informacje o działalności Polskiego Komitetu RILM można znaleźć na oficjalnej stronie RILM, <http://www.rilm.org/globalNetwork/Poland.html> oraz na stronie Sekcji Bibliotek Muzycznych SBP – Polskiej Grupy Narodowej IAML, <http://www.iaml.pl/RILM/index.html>

⁵ Retrospective Index to Music Periodicals, <http://www.ripm.org/>.

1970 był inicjatorem i pierwszym przewodniczącym Sekcji Bibliotek Akademii, Konserwatoriów i Wyższych Szkół Muzycznych (1970–1979). Barbara Zakrzewska-Nikiporczyk była Sekretarzem Komisji Bibliograficznej RILM w latach 1996–1999. Stanisław Hrabia pełnił funkcję przedstawiciela krajów Europy Wschodniej w Komitecie Prawa Autorskiego (od 2003), był też wiceprzewodniczącym (2002–2007) i przewodniczącym (2008–2011) Sekcji Bibliotek Naukowych, a od 2010 r. jest jednym z czterech wiceprzewodniczących IAML i zarazem przewodniczącym Komitetu Programowego IAML.

Konferencje IAML

W całej historii IAML dwukrotnie konferencje Stowarzyszenia odbywały się w Polsce. Inicjatywa zorganizowania międzynarodowej konferencji bibliotekarzy muzycznych w Polsce została zgłoszona po raz pierwszy do Rady IAML w 1963 r. na konferencji w Mediolanie przez Bibliotekę Uniwersytetu Warszawskiego, czyli jeszcze zanim formalnie powstała Sekcja Bibliotek Muzycznych SBP. Zorganizowanie międzynarodowej konferencji wymagało wówczas zgody Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego oraz pozytywnych opinii MZS, Polskiego Komitetu do Spraw UNESCO oraz Wydziału Nauki KC PZPR. Organizatorami konferencji ze strony polskiej była Biblio-

Fot. 1. Przedstawiciele Polskiej Grupy Narodowej IAML podczas Konferencji w Dublinie. Fot. Archiwum Sekcji Bibliotek Muzycznych SBP

Tabela 3. Udział polskich bibliotekarzy w Konferencjach IAML od roku 1996

Konferencje IAML	Ilość polskich uczestników
1996 – Włochy, Perugia, 1–6 IX	4
1997 – Szwajcaria, Genewa, 31 VIII–5 IX	5
1998 – Hiszpania, San Sebastian, 21–26 VI	1
1999 – Nowa Zelandia, Wellington, 18–23 VII	0
2000 – Wielka Brytania, Edinburgh, 6–11 VIII	2
2001 – Francja, Périgueux, 8–13 VII	2
2002 – USA, Berkeley, 4–9 VIII	0
2003 – Estonia, Tallinn, 6–11 VII	4
2004 – Norwegia, Oslo, 8–13 VIII (z IASA)	5
2005 – Polska, Warszawa, 10–15 VII	40
2006 – Szwecja, Göteborg, 18–23 VI (z IAMIC i IMS)	3
2007 – Australia, Sydney, 1–6 VII	2
2008 – Włochy, Neapol, 20–25 VII	8
2009 – Holandia, Amsterdam, 5–10 VII (z IMS)	9
2010 – Rosja, Moskwa, 27 VI–2 VII	5
2011 – Irlandia, Dublin, 24–29 VII	6
2012 – Kanada, Montreal, 22–27 VII	3
2013 – Austria, Wiedeń, 28 VII– VIII	12

teka Uniwersytetu Warszawskiego oraz Instytut Muzykologii UW. Kierownictwo naukowe części programowej przygotowanej przez stronę polską sprawowała prof. Zofia Lissa, dyrektor Instytutu Muzykologii UW. Konferencja odbyła się w dniach 4–8 września 1966 r. Wzięło w niej udział 125 przedstawicieli z 18 krajów. Druga Konferencja IAML w Polsce odbyła się w Bibliotece Narodowej w Warszawie w dniach 10–15 lipca 2005 r. Tę Konferencję zorganizowała Sekcja Bibliotek Muzycznych – Polska Grupa Narodowa IAML przy wsparciu organizacyjnym Biblioteki Narodowej i Zarządu Głównego SBP. Konferencja zgromadziła ponad 350 uczestników.

Polscy bibliotekarze od lat pięćdziesiątych XX w. aktywnie uczestniczą w corocznych konferencjach IAML poprzez wygłaszanie referatów, komuni-

katów i sprawozdań z działalności, prezentacje plakatów w sesjach postero-
wych, przewodniczenie sesjom ogólnym i tematycznym, oraz uczestnictwo
w dyskusjach i warsztatach. W ostatnich latach zainteresowanie udziałem
w konferencjach międzynarodowych stale wzrasta (por. Tabela 3).

Fot. 2. Przedstawiciele Polskiej Grupy Narodowej IAML podczas Konferencji w Wiedniu przy popiersiu Johanna Brahmsa. Fot. Archiwum Sekcji Bibliotek Muzycznych SBP

Współpraca w zakresie norm katalogowania

Kursy, warsztaty, spotkania robocze

Jednym z najważniejszych aspektów działalności Sekcji jest współpraca w zakresie wdrażania norm katalogowania. Zagadnienia te pojawiały się w programach konferencji ogólnopolskich oraz kursów katalogowania i narad roboczych bibliotekarzy katalogujących muzykalia. Bibliotekarze muzycy byli konsultantami, tłumaczami lub autorami norm i instrukcji katalogowania zbiorów muzycznych [Norma, 1983; Norma, 1985; Göllner, 1979; Byczkowska-Sztaba, 1984] oraz formatów katalogowania komputerowego [Burchard, 1997; Drożdż i Stachyra, 2002; Stachyra 2009]. W ostatnich latach ustalenia te są konsultowane z całym środowiskiem bibliotekarzy muzycznych podczas Roboczych Spotkań Bibliotekarzy Katalogujących Muzykalia organizowanych we współpracy z Centrum NUKAT i Sekcją Fonotek SBP. W latach 2007–2012 zorganizowano sześć takich spotkań. Za każdym razem uczestniczyło w nich około 50 bibliotekarzy z całej Polski (por. Tabela 4).

Tabela 4. Kursy katalogowania, narady i spotkania robocze

Nazwa kursu, spotkania	Miasto	Data
Spotkanie bibliotekarzy muzycznych dotyczące współpracy z RILM	Warszawa	21 IV 1967
Kurs dla Bibliotekarzy Muzycznych Bibliotek Publicznych	Jarocin	19-24 X 1979
Seminarium poświęcone organizacji prac nad RISM w Polsce	Warszawa	23 XI 1982
Kurs dla Bibliotekarzy Muzycznych Bibliotek Publicznych	Jarocin	5-17 V 1987
Kurs katalogowania dla bibliotekarzy muzycznych	Łódź	11-15 VII 1988
Szkolenie dla bibliotekarzy muzycznych w zakresie katalogowania nut	Warszawa	8 VI 1989
Szkolenie dla bibliotekarzy muzycznych w zakresie katalogowania nagrań	Warszawa	20 VI 1989
Narada Bibliotekarzy z Muzycznych Bibliotek Naukowych	Warszawa	18 XI 1991
Narada Bibliotekarzy z Bibliotek Akademii Muzycznych	Warszawa	26 II 1992
Narada robocza bibliotek muzycznych instytucji naukowych oraz bibliotek Akademii Muzycznych	Warszawa	11 V 1995
Narada bibliotekarzy z Bibliotek Akademii Muzycznych	Wrocław	7 V 1996
Spotkanie bibliotekarzy katalogujących druki muzyczne w NUKAT	Warszawa	26 II 2007
II Spotkanie bibliotekarzy katalogujących druki muzyczne w NUKAT	Warszawa	5-6 V 2008
III Spotkanie Robocze Bibliotekarzy Katalogujących Muzykalia	Warszawa	25 V 2009
IV Spotkanie Robocze Bibliotekarzy Katalogujących Muzykalia	Warszawa	24-25 V 2010
V Spotkanie Robocze Bibliotekarzy Katalogujących Muzykalia	Warszawa	30-31 V 2011
VI Spotkanie Robocze Bibliotekarzy Katalogujących Muzykalia	Warszawa	30 V 2012

Tabela 5a. Ogólnopolskie Konferencje Bibliotekarzy Muzycznych

Nazwa konferencji	Miejsce	Data
I Ogólnopolski Zjazd Bibliotekarzy Muzycznych	Katowice, Biblioteka PWSM	9–11 XII 1965
II Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych	Toruń, Biblioteka Uniwersytecka	23–24 VI 1967
III Krajowa Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych	Poznań, Biblioteka Uniwersytecka	9–10 XII 1971
IV Krajowa Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych	Szczecin, WiMBP	15–16 VI 1973
V Krajowa Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych	Gdańsk, Biblioteka PWSM	21–22 IX 1979
VI Krajowa Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych „RISM w Polsce”	Wrocław, Biblioteka Uniwersytecka	9–10 VI 1983
VII Krajowa Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych	Lublin, Biblioteka UMCS	29 VI–1 VII 1987
VIII Krajowa Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych	Poznań, Biblioteka Uniwersytecka	17–19 VI 1991
IX Krajowa Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych	Warszawa, Biblioteka Narodowa	23–25 IX 1996
X Ogólnopolska Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych	Katowice, Biblioteka Główna Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego	24–26 IX 2001
XI Ogólnopolska Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych	Ciążeń k/Poznania	10–12 X 2006
XII Ogólnopolska Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych i III Ogólnopolska Konferencja Fonotek	Gdańsk, Biblioteka Główna Akademii Muzycznej im. S. Moniuszki	4–6 XI 2009
XIII Ogólnopolska Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych i V Ogólnopolska Konferencja Fonotek	Bydgoszcz, Biblioteka Główna Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego	21–23 X 2013

Organizacja konferencji i spotkań roboczych

Sekcja Bibliotek Muzycznych regularnie organizuje liczne konferencje w różnych miastach Polski. Część z nich ma status konferencji ogólnopolskich, podczas których dokonuje się podsumowania działalności Sekcji

Tabela 5b. Sympozja, konferencje branżowe i nadzwyczajne

Nazwa konferencji	Miejsce	Data
Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych Szkół Wyższych	Łódź, Biblioteka Uniwersytecka	14 V 1965
II Ogólnopolskie Sympozjum Bibliotek Muzycznych	Kraków, Biblioteka Jagiellońska	21–23 X 1974
II Międzynarodowe Sympozjum Bibliotekarzy i Dokumentalistów Muzycznych Krajów Socjalistycznych	Katowice (Biblioteka PWSM), Kraków (Biblioteka Jagiellońska)	27–30 IX 1976
Ogólnopolska Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych, „Rola biblioteki w wychowaniu estetycznym społeczeństwa za pomocą muzyki”	Szczecin, WiMBP	7–8 X 1977
Polsko-niemieckie Seminarium Naukowych Bibliotek Muzycznych „Współczesna biblioteka muzyczna – jej zbiory i problemy”	Poznań, Biblioteka Uniwersytecka	30–31 V 1997
Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych z Bibliotek Publicznych	Warszawa, BPm.st. Warszawy, Biblioteka Narodowa, Biblioteka Uniwersytecka	7–9 X 2002
Konferencja „Dzisiejszy kształt polskiej muzyki religijnej”	Gniezno, Muzeum Archidiecezjalne	21–22 XI 2003
Nadzwyczajna Ogólnopolska Konferencję Bibliotekarzy Muzycznych z okazji 40-lecia Sekcji Bibliotek Muzycznych SBP – Polskiej Grupy Narodowej IAML	Warszawa, BN	20–22 X 2004
Konferencja „Muzyka w Kulturze Europejskiej”: „Zbiory europejskiej kultury muzycznej w bibliotekach i archiwach w Polsce”	Łańcut	17–19 IX 2007
Ogólnopolska Konferencja Bibliotek Akademii i Uniwersytetów Muzycznych	Katowice, AM	25–26 X 2011
Konferencja „Kościelne zbiory muzyczne w bibliotekach polskich”	Gniezno, Muzeum Archidiecezjalne	26–28 IX 2012

oraz wybiera nowy Zarząd. Oprócz konferencji ogólnopolskich odbywają się konferencje branżowe poświęcone wybranej tematyce lub skierowane do określonego typu bibliotek muzycznych (por. Tabela 5a-b). W wielu konferencjach biorą też udział muzykolodzy zajmujący się źródłami muzycznymi, organiści, animatorzy życia muzycznego oraz studenci.

Działania programowe a idea współpracy

Postanowienia I Zjazdu w pierwszym rządzie dotyczyły spraw bieżących, zakładały jednak dalekosiężną współpracę. Od tego czasu w bibliotekarstwie muzycznym zmieniło się bardzo wiele. Teraz, od kiedy zaawansowane technologie biblioteczne, coraz częściej wykorzystywane przez bibliotekarzy muzycznych, pozwalają na działalność na nowych obszarach i realizację projektów, o jakich w początkach działalności Sekcji nie można było marzyć, współpraca nabiera jeszcze większego znaczenia. Integracja środowiska bibliotekarzy muzycznych jest najważniejszym zadaniem Sekcji. Realizowane jest ono obecnie poprzez: 1) organizowanie konferencji i spotkań roboczych; 2) wspieranie środowiska bibliotekarzy muzycznych w sprawach dotyczących katalogowania muzykaliów, szczególnie we współpracy z Narodowym Katalogiem Centralnym NUKAT; 3) stworzenie płaszczyzny wymiany informacji i doświadczeń w zakresie digitalizacji zbiorów muzycznych; 4) kontynuowanie współpracy międzynarodowej i upowszechnianie jej znaczenia dla rozwoju bibliotekarstwa muzycznego w Polsce; 5) stworzenie członkom Sekcji możliwości publikacji materiałów pokonferencyjnych i artykułów naukowych⁶; 6) działalność informacyjną i promocyjną z wykorzystaniem strony internetowej, profilu na portalu Facebook i listy dyskusyjnej⁷.

Gdy w 1964 r. powstawała Sekcja Bibliotek Muzycznych, współpraca międzynarodowa trwała już od kilku lat. Kontakty międzynarodowe polskich bibliotekarzy-założycieli Sekcji wyznaczyły główny kierunek jej działalności. Po 50 latach wyraźnie widać, że współpraca międzynarodowa była zawsze impulsem do podejmowania ogólnopolskich inicjatyw. Dzisiaj Zarząd Sekcji nadal działa z przekonaniem, że warto łączyć współpracę lokalną z działalnością międzynarodową, że warto być członkiem IAML. Międzynarodowa współpraca podnosi prestiż bibliotek muzycznych. Ranga IAML w świecie zwiększa znaczenie indywidualnego członkostwa w środowisku zawodowym bibliotekarzy, pozwala aktywnie brać udział w projektach inicjowanych przez IAML. Członkostwo umożliwia nowe kontakty, wzbogaca doświadczenie i inspirowanie do nowych pomysłów.

⁶ Sekcja Bibliotek Muzycznych wydaje branżowy periodyk pod tytułem „Biblioteka Muzyczna. Music Library”. Ukazało się dotychczas 7 woluminów: 1979 (wyd. 1982), 1980–1982 (wyd. 1984), 1983–1984 (wyd. 1986), 1985–1986 (wyd. 1992), 1996–1999 (wyd. 2004), 2000–2006 (wyd. 2008), 2007–2009 (wyd. 2010). Zawarte są w nich referaty z konferencji oraz bibliografia bibliotekarstwa muzycznego opracowana początkowo przez Krystynę Bielską, a obecnie przez Andrzeja Spóza.

⁷ Sekcja Bibliotek Muzycznych SBP – Polska Grupa Narodowa IAML, strona: <http://www.iaml.pl/>; profil na Facebook: <http://www.facebook.com/IAMLPL>.

Bibliografia

- Bias I. (2004), *Karol Musioł*. W: Sekcja Bibliotek Muzycznych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – Polska Grupa Narodowa IAML 1964–2004: materiały z Nadzwyczajnej Ogólnopolskiej Konferencji Bibliotekarzy Muzycznych, Warszawa, Biblioteka Narodowa, 20–22 października 2004. Red. Piotr Maculewicz, Andrzej Spóz. Warszawa, s. 149–156.
- Burchard M. (oprac.) 1997, *Format USMARC rekordu bibliograficznego dla druku muzycznego*. Warszawa.
- Byczkowska-Sztaba, J. (1984), *Instrukcja wypełniania karty katalogowej Polskiego Katalogu Rękopisów Muzycznych*. Warszawa.
- Drożdż A., Stachyra M. (2002), *Format MARC21 rekordu bibliograficznego dla dokumentu dźwiękowego*. Warszawa.
- Einzeldrucke vor 1800* (1971-), Bd. 1-, red. K. Schlager, Kassel. (Seria: Répertoire International des Sources Musicales. A).
- Göllner M. L. (1979), *Przepisy katalogowania rękopisów muzycznych*. Tłum. z ang. A. Kolbuszewska. Wrocław.
- Hrabia S. (2004), *Z dziejów Sekcji Bibliotek Muzycznych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – Polskiej Grupy Narodowej IAML. Kronika*. W: Sekcja Bibliotek Muzycznych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich - Polska Grupa Narodowa IAML 1964–2004: materiały z Nadzwyczajnej Ogólnopolskiej Konferencji Bibliotekarzy Muzycznych, Warszawa, Biblioteka Narodowa, 20–22 października 2004. Red. P. Maculewicz, A. Spóz. Warszawa, s. 29–89.
- Hrabia S. (2011), *Polskie piśmiennictwo muzyczne w bazie RILM Abstracts of Music Literature*. W: Muzyka jest zawsze współczesna. Studia dedykowane Profesor Alicji Jarzębskiej. Red. M. Woźna-Stankiewicz, A. Sitarz. Kraków 2011, s. 779–802.
- [Norma, 1983] PN-83/N-01152.06 *Opis bibliograficzny. Druki muzyczne*.
- [Norma, 1985] PN-85/N-01152.07 *Opis bibliograficzny. Dokumenty dźwiękowe*.
- Pięła W. (2004), *RIPM w Polsce*. W: Sekcja Bibliotek Muzycznych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich - Polska Grupa Narodowa IAML 1964–2004: materiały z Nadzwyczajnej Ogólnopolskiej Konferencji Bibliotekarzy Muzycznych, Warszawa, Biblioteka Narodowa, 20–22 października 2004. Red. P. Maculewicz, A. Spóz. Warszawa, s. 231–234.
- Prokopowicz M. (1980-1982), *Komisja RISM. RISM w różnych krajach*. „Biblioteka Muzyczna”, (wyd. 1984), s. 40–43.
- Stachyra M. (2009), *Tytuł ujednoczony autorskiego utworu muzycznego. Zasady tworzenia hasła* [online]. Red. i uzupełn. M. Burchard, S. Hrabia [dostęp: 2014-06-21]. Dostępny w World Wide Web: http://centrum.nukat.edu.pl/images/stories/file/instrukcje_procedury/MARC_21/tytuł_ujednoczony_ver._26_01_kor_062012.pdf.
- Wojnowska, E. (2004), *RISM w Polsce*. W: Sekcja Bibliotek Muzycznych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich - Polska Grupa Narodowa IAML 1964–2004: materiały z Nadzwyczajnej Ogólnopolskiej Konferencji Bibliotekarzy Muzycznych, Warszawa, Biblioteka Narodowa, 20–22 października 2004. Red. P. Maculewicz, A. Spóz. Warszawa, s. 213–230.
- Zakrzewska-Nikiporczyk B. (oprac.) (2000), *Tygodnik Muzyczny, 1820–1821. Pa-*

miętnik Muzyczny Warszawski, 1835–1836. Gazeta Muzyczna i Teatralna, 1865–1866, Baltimore. Zakrzewska-Nikiporczyk B. (oprac.) (2002), *Echo muzyczne, 1879–1882, t. 1–2, Baltimore.*

Stanisław Hrabia

***Music Libraries Section of the Polish Librarians Association - Polish National Group
IAML on the eve of the 50th anniversary Jubilee***

Summary

Among all the libraries, the ones specialized in music occupy a special place distinguished by the specificity of the collections and its most important feature which is the musical notation. Over the centuries, the music librarian profession has been developing as it combines in a unique way the library and music knowledge.

The cooperation between Polish music librarians is deeply rooted in the observation of European music libraries after World War II. The international contacts that Polish librarians have achieved, constituted the main goal of the Music Libraries Section of the Polish Librarians Association, established in 1964 as an initiative of the Music Department of the National Library in Warsaw. Its aims can be defined as the integration of librarians' circles and international cooperation.

For 50 years, these aims were accomplished, *inter alia*, by organizing conferences and work meetings, supporting the development of professional and academic music librarians, the publication of conference materials and articles in the "Music Library" journal, participation in the international bibliographic projects RISM (Répertoire international des sources musicales), RILM (Répertoire international de littérature musicale) and RIPM (Répertoire international de la presse musicale 1800-1950), as well as an active participation in IAML conferences and work in IAML Commission and Section.

Members of the Section are convinced that it is worth combining local cooperation with international activities. The prestige of music libraries increases thanks to the international cooperation, allowing new contacts, developing new experiences and inspiring new ideas.

Keywords: bibliographical projects RISM RILM RIPM, International Association of the Music Libraries, international cooperation, librarians' associations, music libraries, Section of Music Libraries of the Polish Librarians Association